

LAUSUNTO

2022-01-21

VN/12884/2021

VN/12884/2021-VM-27

Oikeusministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto etäkokoukset ja etäosallistuminen osakeyhtiössä, asunto-osakeyhtiössä ja osuuskunnissa -työryhmän mietinnöstä

Yleistä

Mietinnön tausta ja tavoitteet

Oikeusministeriö asetti 18.5.2021 työryhmän valmistelemaan ehdotusta etäosallistumisen helpottamiseksi ja etäkokousten sallimiseksi osakeyhtiön ja asunto-osakeyhtiön yhtiökokoukselle sekä osuuskunnan kokoukselle ja edustajistolle kuuluvan päätöksenteon ja siihen osallistumisen helpottamiseksi. Valmisteltavan uudistuksen tavoitteena on helpottaa ja lisätä osakkaiden ja jäsenten osallistumismahdollisuuksia, ottaen huomioon osakkaiden ja jäsenten oikeutetut odotukset ja erilaiset valmiudet käyttää uusia osallistumiskeinoja. Myös talousvaliokunnan mietinnössä (TaVM 17/2020) valtioneuvostoa kehoitettiin valmistelemaan säännökset osakkeenomistajien ja jäsenten etäosallistamisen mahdollistamisesta siten, että ratkaisut ovat kestäviä pitkällä aikavälillä osakkeenomistajien keskeisten oikeuksien toteutumisen kannalta.

Valtiovarainministeriö pitää työryhmälle asetettuja tavoitteita kannatettavina ja erilaisten etäosallistumisvaihtoehtojen mahdollistamista sekä sijoittajien että yhtiöiden kannalta tarpeellisenä.

Mietinnön ehdotukset pääomamarkkinoiden toiminnan ja rahoitusmarkkinasääntelyn näkökulmasta

Komission asettama työryhmä julkaisi kesäkuussa 2020 loppuraportin EU:n pääomamarkkinaunionista (*Final Report of the High Level Forum on the Capital Markets Union*). Raportin perusteella komissio antoi syyskuussa 2020 uuden toimintasuunnitelman EU:n pääomamarkkinoiden toteuttamiseksi. EU:n pääomamarkkinaunionin tavoitteena on muun muassa luoda uusia rahoituslähteitä erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille, vähentää pääoman hankkimiskustannuksia, lisätä säästäjien vaihtoehtoja EU:ssa, helpottaa rajat ylittäviä investointeja, houkutella uusia ulkomaisia investointeja EU:hun sekä tehdä EU:n rahoitusjärjestelmästä vakaampi, mukautuvampi ja kilpailukykyisempi. Suomi on sitoutunut edistämään EU:n pääomamarkkinaunionin tavoitteita ja eurooppalaisten yhteismarkkinoiden syventämistä (E 141/2020 vp). EU:n pääomamarkkinaunionista asetettuja tavoitteiden mukaan osakkeenomistajien oikeuksien käyttöä tulee helpottaa digitaalisten välineiden avulla myös rajat ylittävissä tilanteissa. Lisäksi

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

yhtiökokousprosesseja ja osakkeenomistajan mahdollisuutta osallistua yrityksen toimintaan tulee tehostaa.

Niin ikään syksyllä 2020 julkaistun EU:n digitaalisen rahoituksen strategian (*Digital Finance Strategy*) tarkoituksena on sujuvoittaa rajat ylittävää toimintaa sisämarkkinoilla. Strategian tavoitteilla edistetään rahoitusmarkkinoiden yhdentymistä pääomamarkkinaunionissa sekä helpotetaan digitaalisia innovaatioita kuluttajien eduksi ja markkinoiden tehokkuuden edistämiseksi. Suomi kannattaa digitaalisen rahoituksen strategiaan sisältyviä tavoitteita, jotka edistävät rahoitusmarkkinoiden palvelutarjonnan monipuolistumista ja uusien toimijoiden pääsyä rahoitusmarkkinoille sekä uusien edistyksellisten rahoituspalveluiden saatavuuden lisäämistä yrityksille ja kuluttajille (E 145/2020 vp).

Työryhmän mietinnössä etäosallistumista koskevat ehdotukset sivuavat siten useita tavoitteita sisämarkkinoiden kehittämiseksi ja digitalisaation tuomien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Suunnitteilla oleva EU-sääntely voi valmistuessaan johtaa tarpeeseen tarkastaa kansallista lainsäädäntöä jo lähivuosina. Lainvalmistelun kustannustehokkuuden ja lainsäädännön ennakoitavuuden näkökulmasta kannatettavaa olisi huomioida EU-sääntelyn kehityssuunta osakeyhtiölain, jäljempänä OYL, uudistamisessa.

Yksityiskohtaiset kommentit

Ehdotettu OYL 5 luvun 16 § – Hybridikokouksen ja lisäosallistumiskeinojen välinen suhde

Ehdotetussa OYL 15:6.4:ssa säädettäisiin täysimääräistä kokousohallistumista (1-3 momentti) täydentävistä etäosallistumiskeinoista. Säännöksistä ja niiden perusteluista olisi selvästi käytävä ilmi 4 momentin suhde 1-3 momentteihin sekä erityisesti kannatettavana lähtökohtana pidettävään kokouksenaikaiseen osakkeenomistajan oikeuksien täysimääräiseen käyttöön. Esimerkiksi työryhmän mietinnön sivulla 144 todetaan, että

”[K]un yhtiö tarjoaa tässä momentissa tarkoitettuja rajoitettuja lisäosallistumiskeinoja 1 momentissa tarkoitettuun perinteiseen kokoukseen osallistumiseen, on tärkeätä, että kokouskutsusta käy selvästi ilmi, ettei kokous ole 2 momentissa tarkoitettu täysimääräiset kokouksenaikaiset etäosallistumisoikeudet sisältävä hybridikokous.”

Valtiovarainministeriö katsoo, että edellä kuvattu erottelu tulisi olla selkeästi havaittavissa myös itse säännöstekstistä. Työryhmämietinnössä todetusta käy ilmi, että 1 momentin mukainen perinteinen kokous, johon tarjotaan 4 momentin mukaisia lisäosallistumiskeinoja, ei ole 2 momentissa tarkoitettu hybridikokous. Selvää on toisaalta oltava se, että 4 momentin mukaisia lisäkeinoja voidaan käyttää myös 2 momentissa tarkoitetuissa hybridikokouksissa, jolloin kysymyksessä on täysimääräiset kokouksenaikaiset etäosallistumisoikeudet sisältävä 2 momentin mukainen hybridikokous, jota 4 momentissa tarkoitettujen keinojen avulla täydentää.

Ennakoöänestysmahdollisuuden säilyttäminen 4 momentissa edellyttäisi, että sanamuodosta tulisi selkeästi ilmi ennakoöänestyksen luonne lisäosallistumiskeinona suhteessa äänioikeuden käyttämiseen yhtiökokouksessa. Säännöksen selkeämmällä muotoilulla mahdollistettaisiin ensinnäkin perusteluista jo ilmenevä tulkinta ja lisäksi sillä vältettäisiin mahdollinen virheellinen tulkinta siitä, että osakkeenomistajan oikeuksien käyttöä 1-3 momentissa tarkoitetuissa kokouksissa voidaan rajoittaa myös muuten kuin 4 momentin mukaisesti tarjottavien lisäosallistumiskeinojen osalta.

Valtiovarainministeriö katsoo, että OYL:n säännösten merkittävä ohjausvaikutus, lainsoveltamisen ennakoitavuus ja oikeusvarmuus edellyttävät lain ja sen säännösten selkeyttä ja yksiselitteisyyttä. Lain säännösten monitulkintaisuus voi johtaa lisääntyviin tulkinta- ja valvontakustannuksiin sekä säännöksiä noudattaville osapuolille, että niitä valvoville viranomaisille. Mietinnössä ehdotettua on myös tarkasteltava sijoittajan oikeusvarmuuden ja sijoittajansuojan toteutumisen kannalta. Vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sitä, että sekä lakia soveltava yhtiö, että sijoittaja voivat kohtuullisin ponnistuksin ymmärtää, miten osakkeenomistaja voi käyttää oikeuksiaan yhtiökokouksessa ja miltä osin niiden käyttöä eri tilanteissa voidaan rajoittaa. Monitulkintainen sääntely voi johtaa tiedonhankintakustannusten kasvuun varsinkin silloin, jos erilaisten osallistumisvaihtoehtojen eroavaisuudet ja niiden käytännön toteuttaminen eivät ole markkinatoimijoille selkeitä. Osallistumiskeinojen yksilöiminen ja selkeyttäminen kokouskutsuissa johtanee kutsujen yksityiskohtaisuuden lisääntymiseen, joka voi nostaa sijoittajille ja yhtiöille aiheutuvia kustannuksia. Samalla tulkintaepäselvyydet ovat myös omiaan lisäämään epäyhdenmukaisten kokouskäytäntöjen syntyä.

Ehdotettu OYL 5 luvun 16 a § – Osakkeenomistajan mahdollisuus vaatia etäosallistumista pörssi- ja MTF-yhtiöissä

Työryhmän mietinnön sivulla 160 on esitetty vaihtoehtoja uudeksi OYL 5 luvun 16 a §:ksi, joka koskisi pörssi- ja MTF-yhtiön velvollisuutta tarjota etäosallistumisvaihtoehtoa (hybridikokous) täysimääräisin osakkeenomistajan oikeuksin. Valtiovarainministeriö kannattaa yhtiöjärjestyksen muuttamisen yhteydessä osakkeenomistajille tarjottavaa ennakoäänestysmahdollisuutta, jota täydentää määrävähemmistön mahdollisuus vaatia etäosallistumisvaihtoehdon järjestämistä (vaihtoehto 3).

Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan useat kotimaiset ja ulkomaiset institutionaaliset sijoittajat, yksityissijoittajat, omaisuudenhoitajat ja valtakirjaneuvonantajat suhtautuvat positiivisesti täysimääräisien osakkeenomistajan oikeuksien tarjoamiseen yhtiökokoukseen etäosallistuville myös hybridikokouksissa, jonka vuoksi määrävähemmistön mahdollisuutta vaatia etäosallistumista voidaan pitää ymmärrettävänä erilaisten etäosallistumismuotojen yleistyessä yhteiskunnan eri sektoreilla. Välttämättömänä ei kuitenkaan olisi pidettävä sitä, että velvollisuuden soveltaminen rajoitettaisiin automaattisesti kolmeen vuoteen, sillä ns. hybridikokous mahdollistaa joustavan osallistumisen joko fyysisesti kokouspaikalla tai etäyhteyden välityksellä osakkeenomistajan valinnan mukaan. Mietinnössä ehdotettua kymmenen prosentin määrävähemmistöä voidaan pitää oikeasuuntaisena sekä yhdenmukaisena OYL:n vähemmistönsuojasäännöksiensä kanssa. Valtiovarainministeriö pitää pörssiyhtiöitä koskevan sääntelyn laajentamista ehdotetun OYL 5 luvun 16 a §:n osalta myös MTF-yhtiöihin mahdollisena.

Ehdotettu OYL 5 luvun 25 a § - Muiden kuin suullisesti esitettyjen kysymysten ja puheoikeuden rajoittaminen (moderointi)

Ehdotettu OYL 5 luvun 25 a § sisältäisi viittauksen kyselyoikeutta koskevan OYL 5 luvun 25 §:n 2 momenttiin seuraavasti:

”[J]os osakkeenomistaja käyttää kyselyoikeuttaan 16 §:n 4 momentin perusteella muuten kuin suullisesti yhtiökokouksen aikana, hallitus voi vastata kysymykseen kokouksen jälkeen 25 §:n 2 momentissa säädettyllä tavalla, jollei kokouskutsussa tai yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä.”

Valtiovarainministeriö jättää oikeusministeriön harkittavaksi, tulisiko muotoilua täsmentää jatkovalmistelussa. Voimassa oleva OYL 5:25.2 pitää ehdotettuun moderointioikeuteen nähden sisällään lisäedellytyksenä kokouksen jälkeen vastaamiselle sen, että kysymyksiin ei voida kokouksessa käytettävissä olevien tietojen perusteella vastata. Ehdotettu OYL 5:25a kirjallisesti esitettyihin kysymyksiin vastaamisen siirtämisestä kokouksen jälkeen vastattavaksi ei sisällä tällaista OYL 5:25.2:n mukaista edellytystä, vaan moderointioikeus koskee ehdotuksen perusteella kaikkea kirjallista puhe- ja kyselyoikeuden käyttämistä. Viittausta OYL 5:25.2:iin tulisi tämän vuoksi täsmentää tai muutoin sanottu lisäedellytys näyttäisi siirtyvän viittauksen kautta OYL 5:25a:ään, mitä ei ilmeisesti ole ehdotuksessa tarkoitettu.

Kansalliseen rahoitusmarkkinasääntelyyn tarvittavat lakimuutokset

Valtiovarainministeriö toteaa, että OYL:iin ja osuuskuntalakiin ehdotetut muutokset ohjaavat myös finanssimarkkinoilla toimivien yhteisöiden kokouskäytäntöjä ja johtavat tarpeeseen tarkastella kyseisiä yhteisöitä koskevien erityislakien säännöksiä. Työryhmässä ei olla arvioitu mahdollisia muutostarpeita tältä osin, vaan ne on jätetty arvioitavaksi erillisenä asiakokonaisuutena. Valtiovarainministeriössä valmistellaan virkatyönä tarvittavia lakimuutoksia luottolaitosten osalta. Selkeyden vuoksi säännökset olisi syytä sisällyttää osaksi mietinnöstä laadittavaa hallituksen esitystä.

Lopuksi

Mietinnössä ehdotettujen säännösten monitulkintaisuus voi luoda tarkoitettua korkeamman kynnyksen etenkin uusien osallistumiskeinojen hyödyntämiseen ja osakkeenomistajan oikeuksien täysimääräiseen käyttämiseen. Tältä osin mietinnön ei täysin voida katsoa vastaavan työryhmän

asettamaa tavoitetta osallistumismahdollisuuksien helpottamisesta ja lisäämisestä. Valtiovarainministeriö katsoo, että yhtiökokouksen järjestämistapoja koskeva lainsäädäntö tulisi myös tosiasiallisesti pyrkiä muotoilemaan selkeästi, markkinalähtöisesti ja välineneutraalisti tavalla, joka tukee osallistumistavan valitsemista yhtiön ja sen osakkeenomistajien tarpeet huomioiden. Ongelmien välttämiseksi erilaisten osallistumiskeinojen eroavaisuuksien olisi selvästi käytävä ilmi OYL:n säännöksistä.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö

Pauli Kariniemi

Jakelu

Oikeusministeriö

VN/12884/2021-VM-27

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: